Тема 4. Причини і умови виникнення та поширення інфекційних, масових неінфекційних захворювань, отруєнь та радіаційних уражень людей

Причини і умови виникнення та поширення інфекційних, масових неінфекційних захворювань, отруєнь та радіаційних уражень людей

У XXI столітті актуальною проблемою світового рівня є значна поширеність хронічних неінфекційних захворювань.

Неінфекційні захворювання стали для людства більшою загрозою, ніж інфекційні епідемії.

У 2011 році ООН оголосила про епідемію неінфекційних хвороб у світі.

Згідно цифр, які наведені ВООЗ 63 % всіх випадків смертей на планеті, а це 36 млн із 57 млн загальної їх кількості, є результатом саме неінфекційних хвороб. Україна не є винятком.

Основними причинами смерті населення всіх економічно розвинених країн і багатьох країн світу, що розвиваються, є неінфекційні захворювання. До 2030 року ВООЗ прогнозує збільшення смертей від неінфекційних хвороб до 52 млн. на рік.

Для України ця проблема має першочергове значення у зв'язку з великою поширеністю неінфекційних захворювань і високою частотою інвалідизації та смертності внаслідок цих захворювань.

Неінфекційні захворювання (НІЗ) — це тривалі і, як правило, повільно прогресуючі захворювання, що не передаються від людини людині, мають неінфекційну природу.

Існують основні чотири типи НІЗ:

- серцево-судинні (такі як інфаркт і інсульт)
- рак
- хронічні респіраторні захворювання (хронічна обструктивна хвороба легень і астма
- діабет.

Серцево-судинні захворювання — група хвороб, викликаних порушеннями роботи серця або функціонування кровоносно-судинної системи. До цієї групи належать ішемічна хвороба серця (тих кровоносних судин, що постачають кров'ю серцевий м'яз), хвороба судин головного мозку (хвороба кровоносних судин, що постачають кров'ю мозок), хвороба периферичних артерій (хвороба кровоносних судин, що постачають кров'ю руки і ноги), ревмокардит (ураження серцевого м'яза і серцевих клапанів в результаті ревматичної атаки, спричиненої стрептококовими бактеріями), вроджений порок серця та тромбоз глибоких вен і емболія легень.

Основними причинами смерті від серцево-судинних завоювань є інфаркти та інсульти, які відбуваються в основному в результаті закупорювання судин, що перешкоджає току крові до серця або мозку. 30 % смертей в світі фіксуються з причини серцево-судинних захворювань.

Рак (злоякісні пухлини, новоутворення) — велика група захворювань, які є результатом швидкого неконтрольованого утворення аномальних клітин людського організму. Новоутворені клітини проникають в різні частини тіла та органи, утворюючи метастази, що в кінцевому результаті призводить до загибелі людини.

Хронічні респіраторні захворювання — група захворювань дихальних шляхів та легеневих структур, до якої належать: астма, хронічна обструктивна хвороба легень (ХОЗЛ), респіраторна алергія, професійні захворювання легенів і легенева гіпертензія.

Діабет — це хронічна хвороба, пов'язана із порушенням в організмі людини процесів обміну речовин, яка виникає тоді, коли підшлункова залоза людини не виробляє достатньо (або неефективно використовує наявний) спеціальний гормон — інсулін. Проблеми із виробленням інсуліну призводять до підвищення рівня глюкози в крові людини, що, в свою чергу, призводить до тяжких наслідків для організму (погіршення зору, порушення кровообігу, хвороби серця тощо).

Головною причиною поширення неінфекційних захворювань вважається нездоровий спосіб життя, а саме: вживання тютюнових виробів, зловживання алкоголем, нераціональна харчова поведінка, недостатня фізична активність.

Як свідчить статистика, майже 6 млн. людей щорічно помирають в результаті як безпосереднього куріння, так і пасивного куріння. До 2030 року ця кількість зросте до 7,5 млн, що складе 10 % усіх випадків смерті. Майже 2,3 млн. людей щороку помирають від зловживання алкоголем, а це приблизно 3,8 % усіх випадків смертності в світі.

Близько 3,2 млн. людей щороку помирають через гіподинамію. У людей з недостатньою фізичною активністю ризик смерті зростає на 20-30%.

Підвищений рівень холестерину щорічно призводить до 2,6 млн випадків смертей, а також підвищує ризик захворювань серця та інсульту.

Ці данні свідчать про масштаби негативного впливу шкідливих звичок на здоров'я людини.

НІЗ можна попередити та суттєво зменшити небезпеку захворювання за умови подолання факторів ризику.

Більшість із названих факторів можливо корегувати і усувати ще на ранніх етапах розвитку людини.

Особливе значення мають соціальні фактори і можливість населення взяти на себе частину відповідальності за своє здоров'я.

Профілактика хронічних НІЗ починається з самої людини і на 80% стан здоров'я залежить саме від неї. Серед українців багато байдужих до свого здоров'я, майже половина не досліджують стан свого здоров'я.

Тільки розуміння ролі поведінкових факторів ризику неінфекційних захворювань може дати змогу запобігти НІЗ та усунути фактори ризику.

Тому, однією з основних складових усіх профілактичних заходів є установка на здоровий спосіб життя та профілактика соціально значущих неінфекційних захворювань, насамперед хвороб системи кровообігу, злоякісних новоутворень та цукрового діабету 2-го типу. НІЗ можна легко запобігти завдяки регулярним перевіркам стану здоров'я.

Свідомість громадян може зіграти істотну роль у порівняно швидкому зниженні в значної частини населення рівня факторів ризику, які можна відкоригувати (куріння, артеріальна гіпертензія, дисліпідемія, зловживання алкоголем, цукровий діабет, ожиріння та ін.), і таким чином знизити захворюваність і смертність від цих захворювань.

Тоді, коли кожна людина відреагує зміною способу свого життя, це безумовно приведе до поліпшення здоров'я населення, знизить захворюваність і смертність від НІЗ.

Доведено, що здоровий спосіб життя та профілактика неінфекційних захворювань значно менш затратні та набагато ефективніші, ніж діагностика та лікування хворих.